

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hyvinvointialueiden tilannekatsaus

Antti Kuopila
Erityisasiantuntija, STM
25.5.2023

Kysely: Sote-uudistus vähensi työhyvinvointia – "Koko touhu tuntuu suurelta sirkukselta"

Ammattijärjestö Talentian jäsenkysely paljastaa paljon ongelmia hyvinvointialueisiin siirtymisessä.

Satakunta | Hyvinvointialue

Pisimmät viiveet ovat olleet kuusi viikkoa – Satakunnan hyvinvointialue ei saa kaikkia laskuja maksuun eräpäivään mennessä

Satakunnan hyvinvointialueella on ollut alkuvuoden aikana vaikeuksia saada laskuja maksuun ajallaan.

TALOUSSANOMAT

Terveysalan työntekijät tyrmäävät sote-uudistuksen täysin – lähes kaikki on mennyt pieleen

Sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden kokemukset sote-uudistuksesta ovat rajua luettavaa. Niiden perusteella hyvinvointialueilla vallitsee sekasorto.

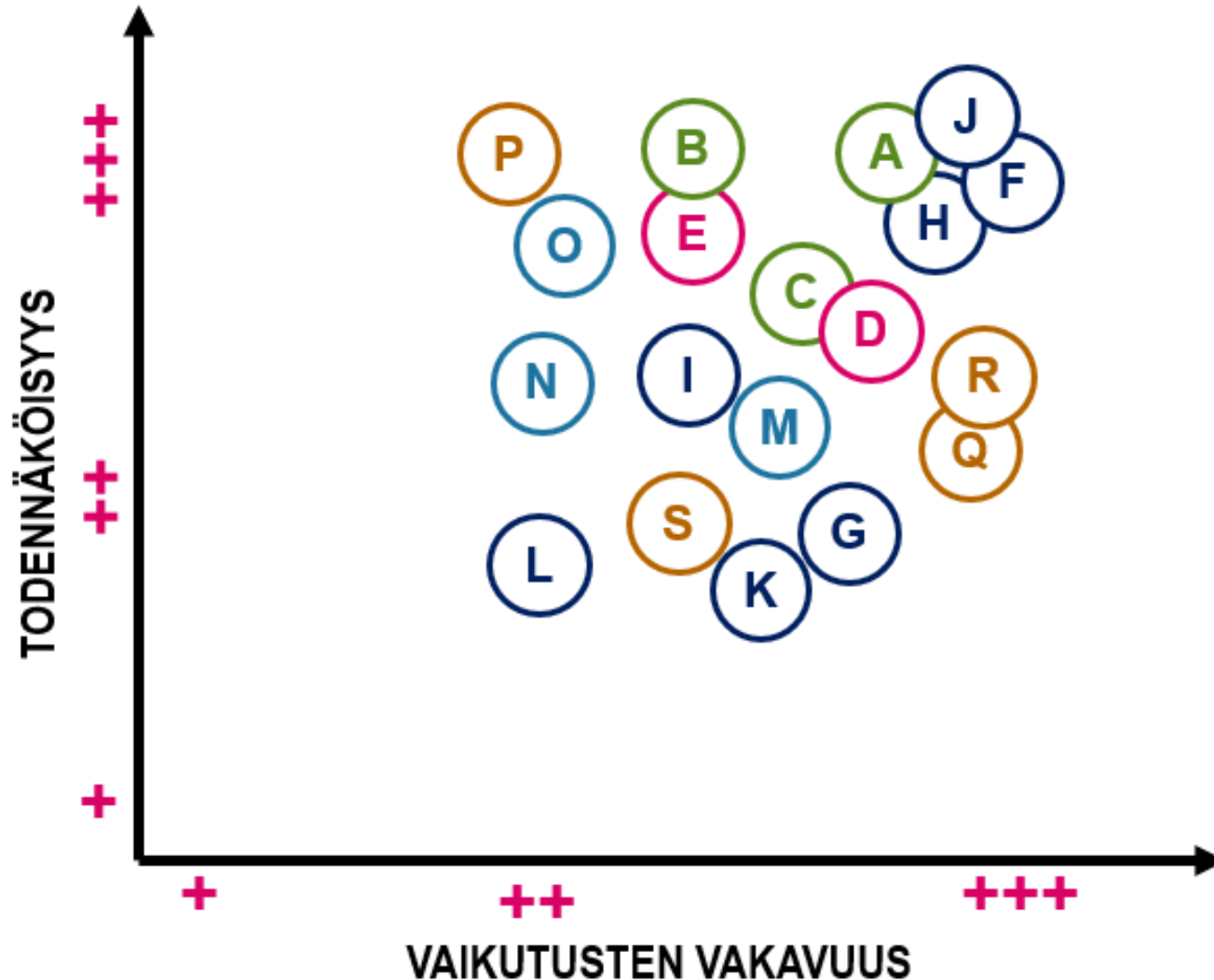
TTL:n tutkimus: Hyvinvointialueiden valmistelijoiden jaksaminen oli äärirajoilla

Pomojen määrä kasvoi, kulut nousivat: Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen menot kohoavat tänä vuonna yli miljardiin euroon

Säästöjen määrää ei vielä kukaan tiedä, mutta paljon se on – Pohjanmaan hyvinvointialueella rahaakin suurempi haaste on silti henkilöstöpula

Riskit järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueille 1.1.2023

KRIITTISET RISKIT(A-S)

- Talous**
 - Organisaatio ja johtaminen**
 - Viestintä**
 - ICT**
 - Toimintaympäristö**
- A. Resurssien riittävyys ja merkittävä alijäämä sekä hyvinvointialueiden vaikeudet suunnitella ja sopeuttaa taloutta
 - B. Tuotantokustannusten merkittävä kasvu
 - C. Muutostokustannusten merkittävä kasvu
 - D. Tietojärjestelmien yhtenäistäminen ja tietojen siirto järjestelmästä toiseen viivästyy
 - E. Väliaikaiset ICT-ratkaisut lisäävät vakavien häiriöiden riskejä ja perustyökalujen käytössä on ongelmia, jotka haittaavat ajoittain työskentelyä
 - F. Asiakkaan palvelunsaannin vaikeudet siirtymävaiheesta johtuen
 - G. Uuden organisaation johtamiskulttuurin haasteet ja kehittämistarpeet
 - H. Työnantajavelvoitteiden täyttämiseen liittyy merkittäviä haasteita siirtymävaiheessa
 - I. Henkilöstöä ei siirry riittävästi hyvinvointialueelle ja syntyy osaamisvajetta sekä hyvinvointialueella että kunnissa
 - J. Henkilöstön saatavuuteen ja jaksamiseen liittyy haasteita ja henkilöstön pito- sekä vetovoimaa ei ole riittävästi
 - K. Asiakasprosessit jäävät vaillinaisiksi siirtymävaiheessa ja tulee palvelukatkoja, jotka johtuvat yhteensovittamisen puutteista
 - L. Hyvinvointialueiden yhteistyö kuntien ja sidosryhmien kanssa on riittämätöntä ja/tai haastavaa
 - M. Muutos-, häiriö- ja kriisiviestinnän ajoittamiseen, kohdentamiseen ja roolitukseen liittyy haasteita siirtymävaiheessa
 - N. Eduskuntavaalit lisäävät median luomaa painetta
 - O. Siirtymävaiheen häiriöt aiheuttavat hyvinvointialueelle mainehaitan ja vioittavat työnantajakuva
 - P. Uuden hallitusohjelman lisätehtävät, hyvinvointialueille siirtyvät hankkeet ja isot kansalliset uudistukset (esim. TE24) kuormittavat nuorta organisaatiota
 - Q. Vakavat hybridiuhat
 - R. Vakavat kyberuhat
 - S. Mustat joutsenet –ennakoimattomat tilanteet, joihin ei osata varautua

*Hyvinvointialueiden ensimmäiseen toimintavuoteen liittyy lisäksi muita merkittäviä yhteiskunnallisia ja toimintaympäristöön liittyviä riskejä, jotka on tunnistettu, mutta ei kaikilta osin nostettu riskikoosteeseen

Sote-uudistus

Yhteenvedo vuodenvaihteen jälkeiseen aikaan

Katse
tulevaan

- Järjestämisvastuun siirto on tapahtunut onnistuneesti kaikilla alueilla – todellinen muutos on kuitenkin vasta alussa. Alueet ovat kääntäneet katsetta yhä vahvemmin kohti tulevaa ja uudistuksen pitkän aikavälin tavoitteita.
- Kaikilla alueilla on käynnistynyt toiminnan ja talouden muutosohjelmien valmistelu (esim. toimeenpano-ohjelma luo edellytykset strategian toimeenpanolle määrittämällä tavoitteet, toimenpiteet, vastuut ja seurantamittarit)
- Osalla hyvinvointialueilla organisaation pystyttäminen on vielä kesken.
- Poliittisen ja hallinnollisen toimintakulttuurin rakentaminen on alkanut ja uusia rooleja opetellaan. Yhteisten toimintatapojen rakentumiselle on annettava aikaa.
- Henkilöstön saatavuuden turvaaminen. Henkilöstön työkuormien hallintaan aiotaan panostaa. Toimeenpanovaihe on vaatinut paljon ja henkilöstön jaksaminen on ollut koetuksella.
- Yhdyspintatyö etenee vaikka kuntien ja hyvinvointialueiden näkemykset voivat olla (ja osin ovat) eriäviä esim. sopimusten tarpeesta ja roolista.
- Ministeriöiden ja alueiden neuvottelut käytiin helmi-maaliskuussa, seuraavat syksyllä 2023
- Vuorovaikutteisen ohjausmallin rakentaminen

Kevään 2023 HVA-neuvotteluiden sisältö

1

Hyvinvointialueen käynnistyminen

- Turvallinen siirtymä: Hyvinvointialueen hallinnollinen ja toiminnallinen rakentuminen
- Toiminnan ja talouden uudistusohjelmat

2

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutuminen valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti

- Yhdenvertaisten palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Hoito- ja palveluvelka
- Ammatillisen henkilöstön saatavuus ja riittävyys
- + Hyvinvointialueen valitsema aluekohtainen teema

3

Pelastustoimen järjestämistehtävän toteutuminen

- Pelastustoimen lähipalvelujen ja palvelujen saatavuuden turvaaminen
- Henkilöstön riittävyys ja saatavuus: pelastusalan koulutus
- Sopimuspalkokuntien elinvoima (palokuntalaisten riittävyys ja ikääntyminen)
- Palveluverkon valtakunnallinen ja alueellinen kattavuus
- Palvelujen ja talouden tila sekä alueen erityiset haasteet

4

Hyvinvointialueen esitykset

- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tiedonhallinnan yhteistyöalue- ja kansallisen tason yhteistyön mahdollisuudet
- Investointisuunnitelma 2024-2027
- Alueen talous ja kustannuskehitys suhteessa hyvinvointialuelain mukaiseen talouden tasapainottamisen vaatimukseen taloussuunnitelmakaudella

Ensimmäiset neuvottelut takana, kokemuksia

- Neuvottelut sujuivat hyvässä hengessä; tunnistettiin se, että alueet ovat vasta alkumetreillä
 - Tilannekuva ja asiantuntija-arviot perustuivat vielä kuntapohjaiseen järjestelmään
 - YTA-neuvottelut vasta syksyn 2023 HVA-neuvottelujen jälkeen
- Monissa asioissa alueiden tilanne samankaltainen eri puolilla maata
 - Henkilöstön saatavuus nousi kaikkialla talouttakin suuremmaksi haasteeksi
- Merkittävin alueiden välinen ero on valmiudessa toteuttaa tarvittavia uudistuksia
 - Tämä koskee erityisesti uudistusohjelmia
 - Eroja näkyvissä myös palveluiden kehittämisessä ja palveluintegraatiossa
- Alueiden välisellä yhteistyöllä voidaan saada paljon aikaan, myös yta-alueen sisällä
 - Esimerkiksi tiedonhallinta- ja digitalisaatoratkaisuissa

Kiitos!

Antti Kuopila
erityisasiantuntija
STM/OHO/Ohja
antti.kuopila@gov.fi
p. 0295163516

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET